

130

vasko lipovac

galerija forum
zagreb

26. 10/14. 11. 1970.

mladenka šolman

Prve Lipovčeve slike, koje mi traju u sjećanju kao dokaz njegove individualnosti, bile su one prostora punih tišine naseljenih apstraktnim geometriziranim oblicima što su, ma koliko bili u svom početku neopterećeni težnjom da predstavljaju nešto konkretno, nosili u sebi mogućnost da postanu simboli konkretnog.

Veza sa svijetom djetinjstva i sadržajima koji su ga okruživali bila je u njemu tako jaka da joj se nije mogao oteti. I baš ta sretna okolnost što je počeo s likovnim eksperimentom čistog oblika pomogla mu je da ga evolucijom svoga rada prilagodi svojim unutarnjim zahtjevima, da traži mjeru sukladnosti jednog drugome. Jer prošlost koja traje u sadašnjosti ambijenta u kome je odrastao — prvenstveno bogata kulturnohistorijska prošlost Kotora — privlačila ga je, poticala na razmišljanja, a jedinstvenost izraza epohe bila je zahtjev koji je postao i njegov vlastiti. Prepričavati prošlost u drugom vremenskom kontekstu bio bi promašen posao, ali osmisliti sadašnje kontinuitetom prošlog svakako ima dvostruku vrijednost.

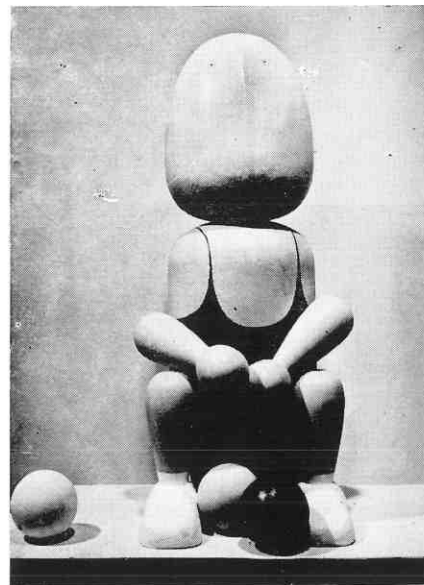
Sudbina čovjeka, smisao njegove egzistencije i trajanja jučer i danas zaokupila je Lipovca, pa ako su kamene figure sa kotorske ka-

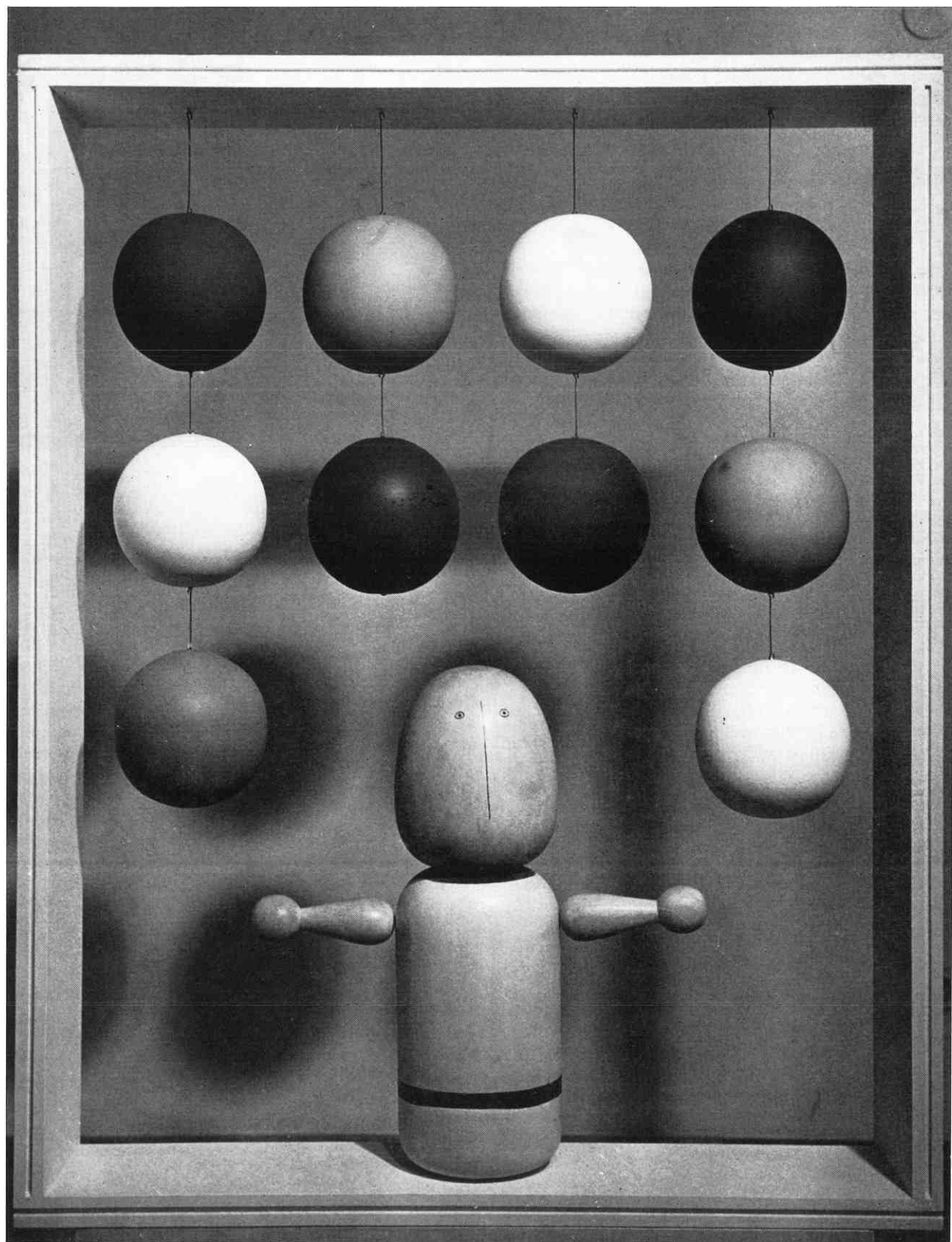
tedrale nastale kao izraz jednog vremena — zaustavljena prisutnost ne samo tjelesnog već i duhovnog stanja — postale su zadatak da u svome vremenu nađe njihov dostojni adekvat. Stoga Lipovac osebujno istražuje ikonografiju sadašnjeg u kome bi budućnost imala naći tragove našeg postojanja, našu egzistencijalnu odredljivost.

Pojednostavnjenim, naglašenim, ztvorenim formama Lipovac definira ljudski lik, a u tim strogim shemama varira sadržaje ljudskog, situacija ili stanja. Oblicima-figurama aplicirao je različite materijale, islikavao ih ili kolažirao, smještao ih u autentične prostore ili opet izdvajao na neutralnim površinama kad mu je ljudski lik postajao osnovna preokupacija. Ono što je ikonografiju sadašnjeg dovodilo u vezu s prošlim, nije bilo oponašanje prošlog nego slojevitost duhovnog sadržaja prezentiranog potpunom ukočenošću likova, statičnošću prizora, njihovim svodenjem na osnovna ljudska stanja kao u nekom finalnom danse macabreu gdje bismo, lišeni svoje vremenitosti i njezinih oznaka, bili zapravo jednaki jedni drugima.

Ova prva samostalna izložba Vaska Lipovca u Zagrebu pokazuje nam njegovo djelo u daljnjoj etapi razvoja. Slikajući na drvenoj podlozi koja mu je pružala više mogućnosti za intervenciju od platna, Lipovac je učinio korak naprijed i sadržaje slike izdvojio od podloge, tj. iz dvodimenzionalnog prebacio u trodimenzionalno, oblikujući ih kao skulpturu, ali okvirom zadržavajući iluzionizam slike.

Figure-manekeni ili drugi oblici, reduciranih, jednostavnih volumena, pročišćeni od svega sporednog, osvajaju svojom neposrednošću, djeluju direktno. Ne opterećuju nas više asocijacijama, iskazuju svoju samostalnost, djeca su ovoga vremena. Oslikane poliesterskim bojama, žive i dopadljive, bilo slike bilo slike-skulpture, djeluju kao

igračke, ali igračke namijenjene odraslima i snabdjevene podtekstom odraslih. One nisu deformirane u namjeri da u nama izazivaju užas, košmarska stanja, ali deformacije u sferi duhovnosti, otuđenje današnjeg čovjeka od njegovih stvarnih duhovnih sadržaja, automatizacija, bezbojnost i bezličnost, jednom riječju uniformiranost mogli bi se naći, ne kao posebno tražen, ali ipak prisutan podtekst Lipovčeva likovnog svijeta. Zbog poetičnosti kojom je nadahnuo svoje radove prihvaćamo ih kao jedan od mogućih aspekata nas samih, nalazeći u svakom od njih — Vitez, Akrobati, Gimnastičar, Ekvilibristi, Admiral, Kapetan — gotovo bismo rekli općenitu predodžbu toga pojma koji, u skladu sa svojim iskustvom, nadopunjujemo vlastitim sadržajem.

Čini mi se da je u tim svojim radovima Lipovac pronašao ravnotežu između onoga što želi reći i načina na koji nam to prezentira. Pročišćenost od svega što opterećuje i rasipa našu pažnju rezultira neposrednom poetskom komunikacijom sa slikom. To nije izdvojena i direktno prenošena stvarnost, nego sublimirana do znakova opće komunikacije. Lipovac se kretao svojim određenim pravcem, ali oslušujući vrijeme i koristeći se njegovim rezultatima na području likovnog, toliko u vlastitom unutar-njem suglasju, da i rezultate, bez obzira na moguće reminiscencije, doživljujemo kao njegovu vlastitost.

ante kuduz

**galerija forum
zagreb**

20. 11/9. 12. 1970.

mladenka šolman

Od prvih susreta s grafikom Ante Kuduza do samostalne izložbe u Galeriji Forum pratimo razvoj njegova djela kao neprekidni rast koji nas uvijek iznova, unutar prepoznatljivih stilskih odrednica, iznenađuje novim formalnim i sadržajnim kvalitetama. Ocrtati njegov razvoj znači pokušati ući u bit njegova Kadra i shvatiti mu transformacije. Jer, ako smo ikada pomislili, u želji za klasifikacijama, da Kuduzov izraz možemo smjestiti u područje čiste vizuelnosti, morali smo, netom smo pomislili, korigirati svoj stav, jer je vizuelna percepcija bila tek uvod složenom doživljajnom mehanizmu; nije se iscrpljivala i završavala u videnom, nego je trajala u nama opterećena nemirom i pitanjima.

Prihvaćajući određeni likovni jezik, aktualan u vrijeme njegova formiranja, autor ga je usvojio i u svom radu nastojao dalje bogatiti, iskšavajući, dodajući i šireći polje njegovih mogućnosti. Kuduz je, počinjući s Kadrom kao ćelijom svoje organizacione sheme, oblikovao složene, dinamičke površine — prostore. Stvarao je svoj individualni likovni univerzum u kojem se po zakonima reda i logike imala strukturirati raznolikost razasute, kaotične pojavnosti u neprekidnom događanju i iznenađenjima. Kadrovi su bili različiti, jer se i pojave razlikuju među sobom, oblikovali su se u širokom spektru formalnog i sadržajnog bogatstva, ali

su bili očiti, jasni i naglašeni zakoni njihove kohezije — htijenje organizacije. Bio je u fenomenologiji nereda istaknut zakon reda. Taj Kuduzov svijet umnožavao se pred našim očima širinom i slojevitosti svoga sadržaja, otvaranjem novih obzora vlastitog svijeta. Zbiljsko u svojoj kompleksnosti bilo je i ostalo njegovo polazište, i on je kao logičar tražeći opći pojam reducirao taj pojam do znakova svoga Kadra — apstraktnog pojmovnog simbola u kome je sadržana sveukupnost njegove pojavnosti.